

2. оволодіння старшокласниками найважливішими способами інтерпретаційної діяльності є важливою умовою підвищення ефективності цього процесу та його впливу на духовність особистості. До таких способів інтерпретаційної діяльності слід віднести емоційні, інтелектуальні та діяльнісні способи.
3. У навчально-виховному процесі важливо використовувати систему методів організації інтерпретаційної діяльності старшокласників. З цією метою вчителі можуть успішно використовувати у своїй роботі з учнями методи генералізації, спрямовані на розкриття духовного потенціалу мистецтва.

Література

1. Лингвостилистическая интерпретация художественного текста: Метод. пособие / Башкирский гос. педагогический ун-т / Спартак М. Х. (авт.-сост.). – Уфа: БГПУ, 2000. – 28 с.
2. Демьянков В. З. Интерпретация, понимание и лингвистические аспекты их моделирования на ЭВМ. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1989. – 172 с.

ВПЛИВ СИМВОЛІКИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ НА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Васильєва О. А.,

Дніпропетровський національний університет

Анотація. В статті подано дослідження символів народного мистецтва, їх іконографічна специфіка, синонімічні назви, змістове значення, а також вплив символів на образне мислення в образотворчому мистецтві.

Аннотация. Васильева Елена Анатольевна. "Влияние символов народного искусства Украины на формирование образного мышления в изобразительном искусстве". В этой статье подано исследование символов народного искусства, их иконографическая специфика, синонимические названия, содержимое значение, а также влияние символов на образное мышление в изобразительном искусстве.

Annotation. Vasiljeva Elena Anatoljevna. "Influence of symbols of a folk art of Ukraine on formation of figurative thinking in the fine arts". The article gives the investigation of symbols of folk art, the iconographic art specific, synonymical names and contents, and also gives and also the influence of symbols on the fluid in graphic art.

Постанова проблеми. Проблема впливу символіки народного мистецтва на формування образного мислення в образотворчому мистецтві постала на часі, адже мистецькі твори і сама образотворчість

є чи не єдиними засобами, за допомогою яких здійснюється еволюційний перехід людини від виключно чуттєвого усвідомлення навколишнього світу до позасвідомого. Загальновідомо, що найвищі досягнення людства – духовні й матеріальні не є самоціллю, а отже їх призначення – естафетне, знакове, як віха певної епохи, певного еволюційного ритму. Митці з правіку прагнули вийти на простори надземних широт, сповнених образами істини. Мовою символів та культурних знаків сприймалися, усвідомлювалися й передавалися священні знання в майбуття, визнаючи духовно-світоглядні спрямування нації.

Актуальність цієї теми полягає і в тому, що символіка українського народного мистецтва дотепер не стала предметом пріоритетного студіювання. Ще в недалекому минулому предмет символізму в народному мистецтві та в образотворчому мисленні був табуованим, за академічним присудом вважався невідповідним науковому тлумаченню й, відтак, невартим наукового дослідження.

Аналіз досліджень, публікацій. Символіка орнаменту розкривається методами ряду наукових дисциплін: археології, етнографії, релігієзнавства, фольклористики, тому важливе значення для наукового пошуку мали дослідження таких вчених, як: Рибаків Б. А., Лозко Г., Кифішин А. Г., Михайлов Б. Д., Шилов Ю. А., Даниленко В. Н., Кордуба М., Кулжинський С. К., Литвинова П. Я., Т. В. Кара-Васильєва, М. М. Скорик, В. Т. Скуратівський Етнопедагогічних засад народної творчості українців торкнулися В. Шахрай і С. Козача.

Формулювання цілей статті. Метою і цілями даної теми виявилось розкриття символів українського народного мистецтва як явища світової культури і їх вплив на формування образного мислення в образотворчому мистецтві шляхом системного аналізу та комплексних узагальнень етномистецтвознавчих, етнопедагогічних та історико-культурних матеріалів.

Звернення до археологічних матеріалів, їх детальний аналіз і співставлення з етнографічними даними дозволили встановити стадіальну послідовність розвитку давньої символіки, розкрити змістове значення мотивів та їх трансформоване відображення у традиційній орнаментиці.

Серед мотивів української народної орнаментики кілька тисяч варіантів. Це найпростіші геометричні елементи (риски, смуги, крапки, цятки), елементарні гомогенні знаки з правдивою семантикою (кола, ромби, спіралі тощо), композитні гомо- і гетерогенні знаки, скомпоновані за різними способами симетрії (дво- і трилистки, багатопроменеві зірки, розетки, хрести тощо), знакові та ізоморфні зображення живих істот, рослин, небесних тіл, міфологічно-фольклорних персонажів тощо. Образний зміст орнаменту усвідомлюється повніше, коли увага до графічно-колірного і фактурного вирішення супроводжується розглядом внутрішнього постично-ідейного значення народного візерунка. На розкриття символіки орнаменту окрім наукових дисциплін впливають і народні назви орнаментальних мотивів. Вони показують, що той самий знак осмислюється неоднаково в окремих місцевостях, у різному орнаментальному контексті.

Результати дослідження. Поняттям „мотив” у статті умовно об'єднуються орнаментальні знаки різних рівнів, як власне мотиви, так і семантично нейтральні елементи („квадрати”, „кубичок”, „кутики”), та розвинені композиції, що складаються з кількох знаків („море”, „павучки”, „хатка” тощо). У тексті розкривається іконографічна специфіка кожного візерунка, особливості стилізації в конкретних видах декоративного мистецтва, синонімічні або еквівалентні назви, а також змістове значення.

У мотиві „баранячі роги” присутні спіральні елементи. Вони можуть бути криволінійними (у розписах, витинанках, обробці дерева) або стилізовано-прямокутними (у вишивці, ткацтві, силянні бісером). Подібні спіральні візерунки зустрічаються і під іншими назвами: гачки, задвійний головач, круторіг тощо.

Головним елементом „безкінечника” є замкнута спіраль. Технічні особливості деяких видів мистецтва зумовлюють його стилізацію у вигляді зигзагу (силяння), кружечків, діагонально з'єднаних рисками (випалювання). Цьому орнаменту відповідає образ кривого танцю в пісенній народній творчості.

Основним елементом мотиву „вазон” є зображення рослини, а прототип – міфологічні образи дерева життя, світового дерева,

символізує розвиток роду. У переважній більшості цей мотив позначений кружечком, квадратом, трикутником тощо, а рослина – без виражених ботанічних ознак.

У мотиві „гілка” ритмічно чергуються відростки, листочки, плоди на пагоні прямої, вигнутої, хвилястої, зигзагоподібної форми. Іконографічно подібні візерунки можуть називатися: барвінок, гарбузове листя, ламане дерево.

“Зірки” в українській орнаментиці здебільшого восьмикутні. Зіркові мотиви трапляються і під назвами: вітряки, квітки, рожі, сонечка. Це символічне зображення сонця.

“Хрести” – народні назви найпоширеніших мотивів української народної орнаментики, що сформувалися в період енеоліту. Засвідчують сотні варіантів хрестових візерунків та їхні образні назви: квітчасті, крижеві, листяні, ламані, прості, цілі тощо. Специфічним для цього мотиву є дзеркальна симетрія чотирьох площин і, відповідно, вісна симетрія 4-го порядку. Поєднання косоного хреста з прямим (символом бога землі) передавало ідею поєднання чоловічого та жіночого начал як рушія життя.

Знаки орнаменту передаються і правильними геометричними фігурами і вільним малюнком – залежно від техніки виготовлення, характеру матеріалу, художнього задуму. Словом, геометричний орнамент – це не тип візерунка в одному ряду з рослинним, тваринним (фіто-, зоо-, антропоморфним тощо), а лише спосіб його просторового вирішення, що застосовується поряд із способом вільного малюнка при орнаментальному відтворенні реалій фізичного світу, графічному втіленні узагальнених уявлень, поетичних образів, абстрактних понять.

Геометричний орнамент властивий технікам, пов'язаним з комбінуванням модульних елементів (інкрустація, силяння бісеру), лічбою ниток (вишивка низзю, качалочкою, хрестиком; закладне, багаторемізне ткацтво), попередньою розміткою (різьблення з дерева і металу). Проте абсолютна геометрична правильність небажана й практично нездійсненна в декоративному мистецтві, де живість художнього образу виявляється в ледь помітних нерівностях виконання, неповторній фактурі кожного твору.

Орнаментика вільного малюнка відповідає за характером виконання технікам різькування в гончарстві, кругляння в килимарстві, гладі у вишивці, розписові. Одна орнаментальна композиція може поєднувати геометричні й довільно вирішені зображення.

Висновки. Зіставлення графеми орнаментального знака з його лексичним позначенням розкриває хід асоціативного мислення майстра, і з'ясовує які складові даного візерунка є основними, а які факультативними. Коли, скажімо ромб з продовженими і загнутими сторонами називався "баранячі роги" – в знакові акцентуються його спіральні елементи, тоді як сам ромб семантично в даному разі пасивний. Коли той же знак називався "купка" чи "хатка" – семантично нейтральні спіральні гачки. Таким чином номінація дозволяє правильно прочитати орнаментальний знак і впізнати в ньому образ, який впливає з того чи іншого контексту й авторського задуму.

Подальший розвиток дослідження. Зв'язок з навчальним процесом. Подальший розвиток дослідження полягає у досконалому вивченні символіки народного мистецтва на основі комплексних узагальнень етнографічних, мистецтвознавчих, археологічних, культурологічних праць.

Зв'язок з навчальним процесом полягає у застосуванні отриманих знань в образотворчому мистецтві, бо тема, сюжет, образ – не сума формальних ознак, а субстанція духовного, що здатна мобілізувати думку до творчої праці. До того ж практикою доведено: зміст формується на основі усвідомлення національних культурних цінностей, які допомагають досягнути етнічні особливості власного народу. Неспроможність чи нездатність відчувати голос своєї рідної землі збіднює культурний шар суспільства, призводить до космополітизму в творчості.

Література

1. Даниленко В. Н. Космогония первобытного общества. – Екатеринбург, 1999.
2. Кара-Васильева Т. В. Полтавська народна вишивка. Київ, 1983.
3. Кордуба К. Матеріали етнографічної комісії. Писанки на Галицькій Волині. – Львів, 1899.
4. Корпусова В. До проблеми генези писанок // Міжнародний з'їзд писанкарів. – К., 1992.
5. Кулжинский С. К. Описание коллекции народных писанок. – М., 1899.

6. Кульчицька А. Орнамент трипільської культури і українська вишивка ХХ ст. – Львів, 1995.
7. Кифишин А. Г. Древнее святилище Каменная Могила. Опыт реконструкции протошумерского архива XII-III тысячелетий до н. э. – К., 2001.
8. Литвинова П. Я. Южно-русский народный орнамент. – Вип. 1. – К., 1878. – 13 с.; – Вип. 2. – Харьков, 1902. – 19 с.
9. Лозко Г. Українське язичництво. – М., 1994.
10. Михайлов Б. Д. Петроглифы Каменной Могилы. – Запорожье; М., 1999.
11. Онищук О. Символіка української писанки – Торонто, 1985.
12. Рыбаков Б. А. Язычество древней Руси. – М., 1987.
13. Селівачов М. Домінантні мотиви української народної орнаментики // Народна творчість та етнографія. – 1990. – № 2.
14. Шилов Ю. А. Истоки славянской цивилизации. – К., 2004.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА

Вісвська М. Г., Савченко Л. О.,

Київський національний економічний університет,
Криворізький державний педагогічний університет

***Анотація.** У статті розглядаються проблеми ціносних орієнтацій студентів педагогічної та економічної вищої школи. Представлено їх порівняльний аналіз.*

***Аннотация.** Виевская М. Г., Савченко Л. А. “Ценностные ориентации современного студенчества”. В статье рассматриваются проблемы ценностных ориентаций студентов. Представлен их сравнительный анализ у учащейся молодежи педагогической и экономической высшей школы.*

***Annotation.** Vievka M., Savshenko L. “Valued orientations of modern student”. The article deals with some problems of value orientations in students' life. The analysis of value orientations in students' life in higher educational establishments of economy and pedagogy is provided.*

Постановка проблеми. За роки становлення національної держави, українське суспільство намагається сформувати нові цінності через переосмислення старих. Сьогодні ми спостерігаємо постійне зростання інтересу, особливо у студентства не тільки отримати диплом про вищу освіту та знання, які сприяють зростанню матеріального добробуту людини, а й пошуку місця в їхньому житті моральних, матеріальних та духовних цінностей.

Треба зазначити, що для визначення поняття „цінності” використовується термін „загальнолюдські цінності”, згідно якого найвища цінність це людина. Найбільш актуальним це поняття стало за